

MUO U SVIJETU, SVIJET O MUO

Dubravka Osrečki Jakelić
Muzej za umjetnost i obrt
Zagreb

Muzeji komuniciraju sa svijetom kroz svoje funduse: njihovom tezauracijom, dokumentacijom i prezentacijom.

Izložbe su glavni oblik muzejske prezentativne komunikacije. Njihov manifestacijski karakter omogućava im da kulturne i nacionalne vrijednosti određene sredine kontekstualiziraju u domaće i svjetske okvire. Izložbe pri tome dobivaju značaj "kreativnog medija".

Uobičajanjem sadržaja izložbe u informacijski sustav, muzeji otvaraju komunikacijske procese sa sredinom u kojoj se izložba ostvaruje. Odgovori društvene sredine javljaju se u raznim formama.

Najčešći pojavni oblik odgovora je dinamika posjeta i kritika izražena kroz sredstva javnog informiranja; zabilježeni na različitim medijima: od klasičnih papirnatih do elektronskih - novinski članci, fotografije, filmovi, audio i video zapisi - podloga su budućih komunikacijskih procesa, valorizacije izložbe i poslije izložbe.

Zbiljski karakter izložbe, njezina temporalna ograničenost, događajna aktualnost zahvaljujući sačuvanoj dokumentaciji dobiva novu vremensku dimenziju, od kronološkog prelazi u informacijsko - dokumentacijsko vrijeme. Razmatranje teorije muzejske komunikacije može se učiniti suviše apstraktnim bez primjera iz prakse. Dokumentirano, više od stoljeća staro iskustvo MUO nudi suvremenoj muzeologiji permanentni dijalog o temi: teorijska uopćavanja i djelotvornost muzejske ekspozicije.

Svjetsku izložbenu promociju MUO doživljava u sklopu nastupa Hrvatske na tršćanskoj izložbi 1882. godine. Izložba je organizirana u povodu proslave 500. godišnjice pripajanja Trsta vladarskoj kući Habsburg. Sudjelovanje Hrvatske na toj grandioznoj smotri gospodarske i obrtne proizvodnje, s više od tri tisuće sudionika, iniciralo je Društvo umjetnosti. Nastavljajući pri tome svoju promicateljsku ulogu u hrvatskoj kulturi, Društvo je samo dvije godine ranije, 1880., osnovalo MUO.

U Izvještaju Društva umjetnosti za 1882. godinu, Isidor Kršnjavi uz ostale argumente za uspjeh Hrvatske na tršćanskoj izložbi ističe: "bila je hvala obćenita tudjih i domaćih novina". Da je dr. Kršnjavi, kao tajnik Društva umjetnosti i član direktorija Muzeja za umjetnost i obrt, u izricanju citirane ocjene lišen subjektivnosti potvrđuje "Izješće o tršćanskoj izložbi godine 1882., položeno po Milanu Krešiću, tajniku trgovačko obrtne komore u Zagrebu". On u svom opširnom izvješću, uz detaljne popise izložaka umjetno-obrtne proizvodnje i hrvatskih laureata, opise nacionalnog paviljona projektiranog po nacrtima graditelja MUO-a Hermanna Bolléa, navodi podatke o 200.000 posjetilaca i velikom odjeku hrvatskog nastupa u glasilima "tudjinaca".

Analizirajući tiskane napise, iznoseći imena autora, naslove, datume i mjesta njihova izdavanja, Krešić nesvjesno daje faktografsku podlogu za izradu internacionalne bibliografije izložbe. Trgovačko-obrtnička komora u Zagrebu, svjesna važnosti izložbe i njezina kvalitetnog dokumentiranja, izdaje 1883. godine Krešićevo izvješće kao samostalnu publikaciju.

Procjenjujući s današnjeg stanovišta, najznačajniji probici tršćanske izložbe zasigurno su međunarodna kontekstualizacija i dokumentirana valorizacija nacionalne kulture. U vrijeme održavanja izložbe Hrvatska je pod ugarskom

upravom, koja svojom politikom nastoji na svim poljima umanjiti hrvatsku nacionalnu samovažnost. Za ilustraciju efekta izložbe poslužiti ćemo se još jednom Krešićevom tvrdnjom: "Prema unutrajnosti djeluje blagotvorno ova pobjeda, jer podiže i kriepi vjeru u samoga sebe i hrabri svakoga učestnika na novo pregnuće i dalji napredak."

U ozračju uspjeha ubranih nagrada i priznanja Društvo umjetnosti nastavlja bilježenjem nacionalnih dosega na izložbenoj karti svijeta. Slijedi sudjelovanje na Zemaljskoj izložbi 1885. i Milenijskoj 1896. u Budimpešti, Međunarodnoj umjetničkoj izložbi u Kopenhagenu 1897., Izložbi umjetnosti i umjetničkog obrta naroda Austro-Ugarske u Petrogradu, 1899., te jubilarnoj "Exposition internationale universele de 1900. a Paris", prvorazrednoj svjetskoj atrakciji na prijelazu stoljeća.

Participacija MUO-a u tim internacionalnim projektima iskazivala se u organizacijskom i sadržajnom obliku. Angažman Kršnjavoga i Bolléa, tada članka MUO-a, kreće se od inicijative do realizacije nastupa hrvatskih sekcija na svjetskim izložbama. Bollé u svojoj svestranosti ne prepušta ni jedan detalj slučaju. Tako, uz signirane nacрте za izradu izložbenog paviljona i ekspanata, možemo mu pripisati autorstvo za naljepnice transportnih sanduka na budimpeštanskoj izložbi 1896. godine. Prepoznatljiv nacionalni simbol trobojnice, grafički uobličen u popratni izložbeni produkt, zasigurno je jedan od prvih primjera našeg izložbenog dizajna.

Provjerena matrica uspjeha: organizacijske sposobnosti stručnoga kadra i značenje fundusa, otvarala je i nadalje vrata MUO-u na međunarodnoj izložbenoj sceni. Spomenut ćemo samo najznačajnije nastupe: epohalnu Parišku izložbu 1925. godine, Beč 1956. s izložbom "Moderne kroatiscche keramik" u Museum für angewandte Kunst, ponovno Pariz 1971. godine, pa serija izvanredno uspješnih međunarodnih izložaba: "Živjeti na rubu monarhije" u Trstu 1989., izložbe u Veroni 1991. i 1992., "Nacionalno blago Hrvatske" u Arezzu 1991. i "Kultura i umjetnost u Hrvatskoj" u Torinu 1993. godine. Neosporni argument međunarodne afirmacije Muzeja za umjetnost i obrt svakako je popisana bibliografija od 4172 jedinice; četvrtina od navedenih zapisa je inozemne provenijencije! Pravu ekspanziju napisu stranog tiska MUO doživljava već spomenutim izložbama "Tesori Nazionali della Croazia" održanom 1991. godine u toskanskom gradu Arezzu, i "Arte e Cultura in Croazia" 1993. u Torinu, kulturnom središtu Italije. Talijanski tisak popratio je izložbu s više od 300 napisa, od visokotiražnih glasila "La Stampa" i "La Repubblica" do lokalnih pokrajinskih listova.

Događajući se u vrijeme najjačih ratnih sukoba u Hrvatskoj i borbe za međunarodno priznanje hrvatske samostalnosti, spomenute izložbe izlašle su iz prezentacijskog okvira nacionalnog i kulturnog blaga i pridonijele nacionalnoj i kulturnoj promidžbi Hrvatske u svijetu.

Bio je to prvi izložbeni nastup Hrvatske u inozemstvu od proglašenja državne samostalnosti u svibnju 1990. godine.

Bogatstvo izložbenih dokumentacijskih fondova MUO-a i njihov stalni rast u obliku retrospektivne i kumulativne bibliografije potaknuli su nas na njihovo eksponiranje.

Na indirektan način, rijedak u našoj muzeološkoj praksi, u formi izložbe promoviran je i jedan od najmlađih odjela MUO-a: Informacijsko-dokumentacijska služba. Upravo resursi INDOK službe nezaobilazna su podloga dalje interpolacije MUO-a u svjetske komunikacijske procese.

Primljeno: 9. 10. 1995.

SUMMARY

Museum of Arts and Crafts on the World, the
World on the Museum of Arts and Crafts

by Dubravka Osrečki Jakelić

The author offers the report on the exhibition which presented the history of the participation of the Museum of Arts and Crafts in the international exhibitions since its establishment in 1880 through the ample documentation which was organized in the form of retrospective and cumulative bibliography. The quality of its collections and the excellent organizational abilities of its staff had won the Museum a high international reputation. The exhibition also promoted the youngest of the Museum's services: the Service of Information and Documentation.

MEĐUNARODNI SAJMOVI MUZEJSKE
OPREME

Branka Šulc
Muzejski dokumentacijski centar
Zagreb

Prvi međunarodni sajam za muzeje, zbirke i izložbenu tehnologiju - MUTEK, održan u Münchenu 22. - 26. lipnja 1995. godine, na površini od 7000 četvornih metara prezentirao je vrlo cjelovit pregled ne samo najnovije izložbene tehnologije već i servisa za potrebe muzejske djelatnosti u širokom rasponu tema. Sajam će se u Münchenu održavati bijenalno. Sajmovi sličnoga usmjerenja bili su do danas vezani uglavnom uz generalne konferencije ICOM-a, koje se održavaju svake treće godine. Prvi sajam takove vrste održan je u Londonu, 1983. godine, a ove godine, početkom srpnja, i uz 17. generalnu konferenciju ICOM-a u Stavangeru, Norveška.

Izlagači su na norveškom sajmu bili iz Europe, Kanade i SAD-a, i to od onih za planiranje umjetničkog tržišta, foto i CD tehnologija, sustava za zaštitu muzeja, kompjutorskih programa za obradu muzejskih zbirki od kojih i francuski MICROMUSEE, koji se danas koristi u više od 150 muzeja u svijetu, do muzejskih vitrina i pojedinačnih prezentacija nacionalnih muzeja Francuske, Norveške i muzeja ostalih zemalja. Prezentirane su i muzejske udruge te njihova djelatnost u izradbi i primjeni standarda za muzejsku i izdavačku djelatnost, od kojih je Museum Association i Museums & Galleries Commission iz Velike Britanije ponudio najzanimljiva rješenja. Getty Art History Information Program iz Kalifornije, SAD, prezentirao je pristup informacijama iz područja umjetnosti i humanističkih znanosti putem korištenja svjetske mreže informacijske tehnologije te prikazao mogućnosti pretraživanja baza podataka o kulturnoj baštini. Internet centar AHIP-a Getty i korištenje Interneta i World Wide Weba bili su stalno otvoreni za sudionike skupa.

Savjetodavne institucije za planiranje i programiranje muzejskih postava, uređenja depoa, planiranje i opremu međunarodnih putujućih izložaba zasigurno će pridonijeti i primjeni nekih od viđenih prijedloga i u muzejima diljem svijeta.

MUTEK u Münchenu je, za razliku od navedenih muzejskih sajmova, bio praćen i dnevnim predavanjima i prezentacijama iz muzejske teorije i prakse, koje su održali brojni stručnjaci - restauratori, ravnatelji muzeja, arhitekti, stručnjaci za informacijske sustave u muzejima, za osiguranje, transport i muzejsko programiranje iz Njemačke, Austrije i Kanade. Münchenski sajam pregledno je prezentirao sustave planiranja za velike muzeje, kao i za specijalizirane muzejske zbirke, gradnju muzeja i ponajviše opremu stalnih muzejskih postava i izložaba, muzejskih radionica te sigurnosnih sustava - od vitrina u postavu do cjelovita osiguranja muzejskih zgrada. Pozornost je usmjerena i na opremu muzejskih i galerijskih depoa, transport umjetnina, opremu muzejskih radionica - zapravo specijaliziranih muzejskih centara za potpuno opremanje izložaba.

Rasvjeta u postavu i na izložbama, uz prezentaciju novoga, hladnog osvjetljenja u vitrinama, koje pruža potpunu zaštitu izložku, uz prezentaciju nekoliko vrsta vitrina koje osiguravaju idealnu mikroklimu za izložke i osiguranje od vanjskih utjecaja, omogućavaju gotovo idealne uvjete za opremanje stalnih i povremenih muzejskih i galerijskih izložaba.

Zasebna cjelina sajma sadržavala je i prikaze novih vrsta restauratorskoga